

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae

Schnorrenberg, Anno

Coloniae, 1740

Titulus XXIII. De Præsumptionibus, quarta probationum specie.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62040](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62040)

Quæres *ultimò*. Quid si pars litigans amisit instrumentum?

R. Hoc tripliciter fieri potest. *1mò*. Casu fortuito, & tunc creditor per testes aut alia argumenta casum fortuitum tenorémque instrumenti vel debiti probare debet. *2dò*. Proprio facto, v. g. quia Chyrogaphum laceravit, quo casu id-

ipsum ei probandum; quia pro debitore stat præsumptio liberationis & debiti remissi. *3mò*. Facto Adversarii, ut qui obligationem ostensam laceravit, combussit &c. & tunc probatâ hac destructione plenè probatum est, quod instrumentum continebat, quia parti subtracta est probationis copia.

TITULUS XXIII.

DE

PRÆSUMPTIONIBUS

Quarta Probationum Specie.

Praeter testes & instrumenta in judicio alia indicia & conjecturæ, quæ præsumptiones dicuntur, loco probationum adducuntur, quæ quandòque plenè, quandòque semiplenè probant, quandòque alias probationes solùm adjuvant. Est autem præsumptio conjectura ex aliquo signo verisimili proveniens, loco probationis allegata, aut à Judicè ad astruendam rei dubiæ fidem assumpta. Dividitur *1mò*, in præsumptionem violentam, quæ urgenti & valde probabili conjecturâ nititur: in probabilem vel discretam, quæ probabilem quidem, minus tamen urgentem habet rationem: & temerariam, quæ ex levibus & insufficientibus fundamentis, ac potius ex privato concipitur affectu.

2dò. In præsumptionem facti vel hominis, quæ est conjectura nullo jure expressa, quam Judex ex facti qualitate & circumstantiis concipit, donec aliud de-

monstretur: & præsumptionem Juris, quæ legibus est expressa. Hæc vel est tantùm Juris, quando jus in dubio aliquid præsumit, quod tamdiu pro vero habetur, donec contrarium probetur, vel aliâ præsumptione elidatur: vel est præsumptio Juris & de Jure, quando canon aliquid ita præsumit, ut super tali præsumptione Jus firmum statuatur, atque illam præsumptionem pro vero haberi velit. His præmissis.

Quæres *primò*. Qualiter præsumptio Juris differt à fictione Juris?

R. In hoc, quod præsumptio Juris fit in rei dubiæ in certis circumstantiis facta à Jure conjectura: fictio verò Juris est certæ falsitatis pro veritate ex certa causa facta assumptio, ad inducendum aliquem Juris effectum. Ita Jus existentem in utero, quando de illius commodo agitur, natum esse: Religiosum, dum verè vivit, mortuum esse: Patrem & Filium unam Perso-

Personam: Canonicum, qui est in studiis, ad effectum percipiendi redditus, præsentem esse fingit. Præsumptio Juris est eum qui matrimonium sub conditione impossibili, vel turpi matrimonio non repugnanti contrahere voluit, absolutè contrahere voluisse: Sponfos, qui post sponsalia se carnaliter cognoverunt, id animo maritali fecisse, & matrimonium contraxisse, &c. Ex qua disparitate hæc oritur differentia: quod contra fictionem Juris non admittatur probatio, sicut admittitur contra præsumptionem Juris: quod leges in falsa præsumptione fundatæ in conscientia non obligent, benè tamen, si in juris fictione fundantur.

Quæres secundò. An, & quando ob solam præsumptionem ad sententiam definitivam procedi possit?

R. Judex interdum ex sola vehementi & violenta præsumptione, sive à parte adversa allegatâ, sive aliunde in judicio manifestatâ absque alia probatione ad sententiam definitivam vel condemnatoriam procedere potest: ut fecit Salomon. 3. Reg. 3. ex præsumptione, quod vera Mater pro vita prolis intercedebat, illi prolem adjudicavit. De quo in *cap. asserte. 2. de præsumpt.* aliud est exemplum in *cap. literis. 12. eod. tit.* Ubi ex præsumptione, quod mulier cum alio in lecto fuisset inventa, Judex propter adulterium divortii pronuntiavit sententiam. Si præsumptio non sit violenta, famâ tamen aliisque probationibus adjuvetur, sufficere potest, ut Judex sententiam ferat. *cap. tertio loco. 13. de præsumpt.*

Quæres tertio. Unde præsumptiones Juris desumuntur?

R. Tales præsumptiones per totum Jus vagantur. Ex principalioribus sunt imò. In delicto dolus intercessisse præsumitur. *cap. 1. h. t. 2. d. d.* Ex conversatione bona in adolescentia præsumitur aliquis esse bonus in ætate virili. *Cap. ex studiis. 3. cap. mandata. 6. cap. cum in juventute. 15. h. t. & e contra de eo, qui negligens fuit in præterito, etiam in futuro præsumitur, quod sit negligens futurus. cap. Scribam. 9. ibid. 3. t. d.* Contra illum præsumitur, qui judicium declinat, & pro illo, qui se judicio offert. *Cap. nullus. 4. h. t. 4. t. d.* Si quis ex duobus propositis & objectis unum solùm neget, alterum facti præsumitur: ut est exemplum Christi, qui ex duobus à Judeis objectis, quod esset Samaritanus, & Dæmonium haberet, negando de se Dæmonium habere, secundùm sententiam Divi Greg. se Samaritanum esse confessisse præsumitur, ut refertur in *cap. 5. nonne. h. t. 5. t. d.* Vicinus præsumitur scire ea, quæ in vicinia palam sunt peracta. *cap. quosdam. 7. ibid. 6. t. d.* Notum in loco remoto notum quoque præsumitur in loco vicino. *cap. quanto. 8. eod. tit.*

Quæres quarto. An quis ad officium vel beneficium præsumatur idoneus?

R. Est Regula Generalis, quod quilibet bonus præsumatur & idoneus, nisi contrarium probetur. Desumitur hæc Regula ex *cap. fin. de præsumpt. & cap. unic. de Scrutinio in Ordine faciend.* Intelligitur autem cum hac distinctione: Qualitates intrinsecæ, ut quod aliquis sit bonus, pacificus, castus, &c. præsumuntur: qualitates extrinsecæ, quæ homini à natura non insunt, ut quod in Universitate Studuerit,

duerit, quod sit Doctus, graduatus &c. non præsumuntur, sed probari debent. In dubio actus ex legitima causa præsumitur factus: ex quo à Judice potius nocens est absolvendus, quàm innocens condemnandus. Actus ad licitum & illicitum referibilis in dubio semper ad licitum & jure permissum refertur. Factum, quod ad tempus permissum & sine delicto, & ad prohibitum refertur potest, tempore permissio contigisse præsumitur.

Quæres *quintò*. Quam vim habet præsumptio hominis?

R. Præsumptio hominis, si vehemens sit & violenta, plenam fidem facit. Attamen in causa criminali ad condemnationem rei solæ non sufficiunt præsumptiones, *Cap. Literas. 14. h. t.* In criminalibus enim indubitate & luce meridianâ clariores requiruntur probationes; nisi sunt præsumptiones urgentissimæ, ac ita evidentes, ut moralem pariant certitudinem, aut causa non sit tam gravis, ad quam juxta proportionem vehementiores & graviores probationes requiruntur colligitur ex *cap. afferte. 2. & cap. tertio loco. 13. h. t.* Si præsumptiones violentæ, sed non evidentes & indubitæ, in foro Ecclesiastico ad purgationem Canonicam inducendam, & in foro civili ad toruram sufficiunt. Præsumptio violenta quandoque semiplenè, quandoque minus probat, prout prudentis Judicis arbitrio fortior vel levior fuerit.

Quæres *sextò*. Quam vim habet præsumptio Juris?

Præsumptio Juris eum, pro quo stat, ab onere probandi liberat, illudque in adversarium transfert; qui nisi contrari-

R, D, Schnorrenberg *Instit. J. Can.*

um probet, intentio illius, pro quo est præsumptio, pro veritate habetur. Nunquam tamen ad purgandam præsumptionem defertur juramentum. *Cap. fin. de jurejurand. cap. fin. qui matrimon. accusar. poss.*

Quæres *septimò*. Quam vim habet præsumptio Juris & de Jure?

R. Plenè probat, quia habetur pro veritate, & probationes in contrarium excludit, nisi in casibus exceptis, qui sunt *1. mò*. Si per indirectum aliquis probetur defectus, quo probato fundamentum præsumptionis corrumpit, v.g. Est præsumptio Juris & de jure, quod immemoriali tempore possidens bonam fidem & titulum habuerit; hæc præsumptio corrumpit. Si pars adversa possessionem immemorialem non intervenisse, vel possessorem semper in mala fide fuisse probet. *2. dò*. Tollitur præsumptio Juris & de jure per confessionem saltem judicialem ejus, pro quo stat præsumptio, si sit de facto, quod in confitentis est potestate. Ut in Exemplo: Est præsumptio Juris & de Jure pro eo, pro quo est lata sententia, quæ in rem transit judicatum: Si tamen ille rem se aliter habere fateatur, sententia revocatur. Item matrimonium contractum esse præsumitur, si inter sponso de futuro copula carnalis intercesserit. *Cap. is qui fidem. 30. de Sponsal.* Si autem vir & mulier copulam non maritali, sed fornicario animo intervenisse confiteantur, illorum statur confessioni, nisi aliqua fraudis subsit suspicio. *3. rìd*. Si contra præsumptionem Juris & de Jure sit notoreitas & evidentia facti; illa enim omnibus probationibus & præsumptionibus prævalere dig-

Z z z

dig-

dignoscitur. 4to. Si contra præsumptionem Juris & de jure parte adversariâ non opponente admittitur probatio. 5to. Quando contraria probatio contra præsumptionis fundamentum adducitur. Ut mulier, quæ ex metu matrimonium contraxit, ex diuturna cohabitatione liberè in matrimonium postea consensisse præsumitur. Contra hanc præsumptionem indirecta admittitur probatio, quâ illam cohabitationis continuationem post contractum ex metu matrimonium quoque coactam fuisse demonstratur.

Quæres 6to. An quando lex in præsumptione fundatur, adhuc obliget in conscientia illum, qui falsam esse novit præsumptionem?

R. 1mo. Quando præsumptio v.g. fraudis solum est causa legis impulsiva, eo quod Legislator legem tulerit, non quod fraus semper intercedat, sed quod fraudis sit periculum: tunc quamvis in casu particulari fraudem cessare contingat, pro illo etiam casu particulari legis manet obligatio, Ut Trident. de Reform. matr. prohibuit & irritavit clandestinum matrimonium, ob fraudis præsumptionem: de Regular. Professionem ante 16. ætatis annum factam, ob præsumptionem, quod ante illum proficiens sufficiente careat discretione: & tamen matrimonium clandestinum est invalidum, esto constet nullam intercessisse fraudem; professio ante 16. Annum irrita est, quamvis in proficiente sufficiens fuerit discretio.

2do. Quando motivum formale & causa finalis est rei alicujus præsumptio; tunc si ille, contra quem est præsumptio Juris, aut Juris & de Jure, illam falsam

esse sciat, in conscientia non obligatur. Exemplum est in Cap. veniens. 15. de Sponsal. Ubi disponitur, quod Sponsalia de futuro transeant in matrimonium, quando inter sponfos copula carnalis intervenit: quia est præsumptio Juris & de Jure, copulam illam animo de facto matrimonium contrahendi, fuisse exercitam. Si tamen sponsus v. g. se reverentem animum non habuisse noverit, ideoque recedens cum alia matrimonium contraxerit, secundum matrimonium in foro poli verè validum, & ad primum sponsus non tenetur, imò nec redire potest. Aliud exemplum est in Trident. Sess. 25. de Regul. cap. 14. Ubi statuitur, quod Religiosus, qui intra quinquennium professionem non reclamavit, deinceps non sit audiendus, quia professio valida vel saltem ratificata fuisse præsumitur; si tamen talis Religiosus professionem nunquam ratificavit, sed post quinquennium discedens uxorem duxit, illud matrimonium coram DEO validum est, nec ab uxore recedere potest; quamvis in foro externo ob præsumptionem Juris & de Jure ad Monasterium redire sit compellendus.

Quæres nonò. Qualis contra præsumptionem Juris requiritur probatio?

R. Major & efficacior, quàm si præsumptio non staret in contrarium; patet ex cap. quia verisimile. 10. h. t. Ubi, quia præsumptio erat, quod permutatio beneficii pinguis cum tenui, beneficii honorifici & duplicis cum minus honorifico & simplici fraudulenta foret, mandat Pontifex, ut super hac re probationes non recipiantur, nisi communis fama loci

hoc

hoc vulgaret, vel tales personæ in testes producantur, quos verisimile non sit pejeraturos.

Quæres *decimò*. An præsumptio faciat probationem efficaciorē?

ꝛ. *Affirmative*. Colligitur ex *cap. literas*, 14. *h. t.* Licet enim cæteris paribus plus credendum sit assertioni juratæ, quam simplici non juratæ: attamen si pro simplici assertionē sit validior & vehementior præsumptio, illa juratæ assertioni prævalet.

Quæres *undecimò*. Quæ præsumptiones meliores?

ꝛ. *Sequentes*. Præsumptio, quæ favet animæ: quæ stat pro valore actus: quæ à substantiâ potius quàm à solemnitate petitur: quæ est benignior: juri communi conformior: quæ est specialis potius quàm generalis: quæ stat pro reo: quæ in

naturali potius quàm civili fundatur ratione: demum quæ à possessione deducitur: hæc præsumptiones prævalent, oppositisque sunt meliores.

Quæres *duodecimò*. An una præsumptio elidat aliam?

ꝛ. Una præsumptio tollit alteram, & fortior enervat debiliorem. *Cap. transmissæ*, 3. *qui filii sint legit.* Ubi aliquis à viro & muliere nutritus erat, qui à vicinia eorum filius naturalis aut spurius esse credebatur: ideòque præsumptio erat, quod talis esset; parentes tamen testati sunt, quod puer ille neque spurius suus, neque naturalis, neque legitimus filius, sed solum pietatis intuitu ab illis enutritus esset: unde mandat Pontifex, ut dicto steretur parentum, pro quibus quod verum dicerent, major erat præsumptio.

T I T U L U S XXIV.

D E

PRÆSCRIPTIONIBUS,

Quinta Probationum Specie.

INter exceptiones peremptorias frequentissima est præscriptio, & maxime probat, si requisita à Jure habere dignoscatur. De hac fufius Theologi & Civilistæ. Nos secundum institutum nostrum paucis eam perstringemus.

Quæres *primò*. Quid est præscriptio?

ꝛ. Est acquisitio Domini per possessionem rei vel Juris alieni continuatam

tempore à lege definito, Jure civili introducta ob bonum commune, à Jure Canonico approbata, ne rerum Domina manerent incerta, ut lites finirentur, & hominum, qui res suas & Jura in judicio prosequi negligunt, tolleretur desidia. *Cap. vigilantis*, 5. *de præscript.*

Quæres *secundò*. Quæ natura præscribi nequeunt?

ꝛ. Quæ veluti res propriæ possideri non possunt, ut res Sacra, Ecclesiæ, ornamen-

Z z z 2 namen-